

Dyslexie en dyscalculie protocol 2024 - 2026

Inhoud

Inleiding.....	3
Leerlingen met dyslexie	3
Doel en uitgangspunten van het dyslexiebeleid.....	3
De doelgroep	3
Problemen bij het lezen.....	3
Problemen bij de spelling	3
Problemen bij het schrijven.....	4
Compenserende en dispenserende faciliteiten.....	4
Aanpassingen voor alle vakken	4
Overige dispensatiemogelijkheden	4
Leerlingen met dyscalculie.....	5
Wat is dyscalculie?.....	5
Kenmerken van dyscalculie en rekenproblemen in het voortgezet onderwijs	5
Monitoring van leerlingen met reken- en wiskunde problemen	5
Dyscalculieverklaring	5
Dyscalculie in de praktijk: Compenserende en dispenserende faciliteiten	6

Inleiding

De Bossche vakschool is een school voor vmbo-basis en vmbo-kader. Het doel van ons onderwijs is leerlingen tot een vmbo-basis of kaderdiploma te begeleiden en ze maximale kansen te bieden voor hun toekomst. De organisatiestructuur met betrekking tot de leerlingenondersteuning is erop gericht de ontwikkeling van de leerlingen zo goed mogelijk te kunnen volgen en de leerlingen zo goed mogelijk te begeleiden. Voor leerlingen met een ondersteuningsbehoefte moeten doeltreffende maatregelen worden getroffen om hun belemmering zo veel als mogelijk weg te nemen, op grond van de Wet Gelijke Behandeling.

Leerlingen met dyslexie

Doel en uitgangspunten van het dyslexiebeleid

Dyslectische leerlingen draaien zoveel mogelijk het normale programma mee. Daar waar het nodig en organisatorisch mogelijk is, worden individuele aanpassingen gedaan. Samen kijken we naar wat de leerling nodig heeft. Heeft hij/zij voldoende aan begrip, goed onderwijs en de algemene afspraken die op school gelden voor dyslexie? Of heeft hij/zij daarnaast ook nog individuele ondersteuning en/of extra hulpmiddelen nodig?

De doelgroep

Een dyslectische leerling is een leerling bij wie officieel dyslexie is vastgesteld door een erkend deskundige (een GZ-psycholoog of orthopedagoog-generalist). Indien de diagnose dyslexie gesteld is, wordt er ook een dyslexieverklaring opgesteld. Een onderzoeksverslag is maximaal twee jaar geldig. De dyslexieverklaring heeft echter een onbeperkte geldigheidsduur. Wel moet de dyslexieverklaring worden opgesteld binnen twee jaar na het psychodiagnostisch onderzoek waarop de verklaring zich baseert. De dyslexieverklaring beschrijft expliciet welke belemmeringen de leerling ondervindt bij het volgen van onderwijs of bij het functioneren in de samenleving. De dyslexieverklaring geeft zo concreet mogelijk aan welke maatregelen, faciliteiten, materialen, begeleidings- en behandelvormen voor de leerling met dyslexie noodzakelijk zijn. In het voortgezet onderwijs is een dyslexieverklaring een voorwaarde voor het verstrekken van extra faciliteiten. Een dyslexieverklaring is een document waarop staat dat er bij de betreffende leerling sprake is van dyslexie. Een dyslexieverklaring is gebaseerd op een psychodiagnostisch onderzoek door een extern onderzoeksbureau, uitgevoerd door een deskundige psycholoog of orthopedagoog. Binnen de school zijn er geen mogelijkheden om een dyslexie-onderzoek te doen. Als een leerling bij aanmelding op de Bossche Vakschool een dyslexieverklaring heeft, zorgen de ouder(s)/verzorger(s) ervoor dat de administratie een kopie krijgt van de dyslexieverklaring. Alleen met een officiële dyslexieverklaring kunnen extra faciliteiten worden toegekend.

Problemen bij het lezen

De (technische) leesproblemen van kinderen met dyslexie vallen vooral op bij hardop lezen en hebben consequenties voor alle vakken waarbij een beroep wordt gedaan op functioneel lezen en schrijven. Sommige kinderen hebben een traag leestempo en/of lezen de woorden spellend. Andere kinderen hebben een hoog leestempo, maar maken daarbij veel fouten door te raden. Er kan ook sprake zijn van een combinatie van beide. Dyslexie kan het begrijpend lezen belemmeren. Dit is het geval als het technisch lezen onevenredig veel aandacht en energie vraagt.

Problemen bij de spelling

Kinderen met dyslexie maken gedurende lange tijd veel spellingsfouten en hebben, om dat te voorkomen, veel steun nodig van spellingsregels. Omdat dyslexie zich ook kenmerkt door informatieverwerkingsproblemen kunnen er ook gevolgen zijn voor bijvoorbeeld het aanleren van woorden in een vreemde taal, het onthouden van telefoonnummers en het inprenten van woorden. Een leerling met dyslexie heeft veel moeite om bovenstaande te automatiseren (de informatie zal hierdoor heel vaak herhaald moeten worden voordat het opgenomen is in het geheugen).

Problemen bij het schrijven

Kinderen met dyslexie schrijven vaak onleesbaar en maken veel doorhalingen. Dit bemoeilijkt hun soms toch al zwakke informatieverwerking. Bij leerlingen die wel leesbaar schrijven, valt het trage schrijftempo op.

Compenserende en dispenserende faciliteiten

Een dyslectische leerling heeft ondersteuning nodig daar waar de gevolgen van dyslexie hem/haar belemmeren: bij het volgen van lessen, tijdens proefwerken en examens en/of bij het maken van huiswerk. Dit vraagt om een geïntegreerde aanpak. Dat betekent dat docenten zo veel mogelijk binnen de lessen leerlingen begeleiden en dat er een goede afstemming is tussen leerling, ouders en school.

De faciliteiten kunnen betrekking hebben op het gebied van lezen, schrijven, toetsen en beoordeling. Ouders dienen de dyslexieverklaring in op school. Alleen met een dyslexieverklaring kunnen de faciliteiten worden toegekend.

Aanpassingen voor alle vakken

Lettergrootte: Vanaf 2013 is Arial puntgrootte 12 de nieuwe standaardletter voor het eindexamen. Uitgangspunt is dat dit groot genoeg is voor leerlingen met een leesbeperking. De school hoeft en mag de tekst niet meer zelf vergroten. Lettertype Arial punt 12 wordt daarnaast als standaard lettertype en lettergrootte gehanteerd bij proefwerken en toetsen op school.

Tijdverlenging: Bij toetsen en examens hebben leerlingen recht op tijdverlenging van 25% van de aangegeven tijd, met een maximum van 30 minuten.

Spelling en spelfouten bij alle talen: De Bossche Vakschool acht een aangepaste beoordeling voor spelfouten bij Nederlands noodzakelijk. Leerlingen mogen niet volledig afgerekend worden op het maken van spelfouten. Het is voor leerlingen met dyslexie erg ontmoedigend wanneer ze door hun spelling voortdurend op een zware onvoldoende uitkomen. In de onderbouw geldt; maximaal 0.5 punt aftrek op het totaalcijfer. In de bovenbouw geldt; maximaal 1 punt aftrek op het totaalcijfer. T.a.v. de exameneisen en spelling De exameneisen zijn bij alle leerlingen hetzelfde. De correctie voorschriften gelden voor alle leerlingen. Spelling wordt streng beoordeeld. Maakt een leerling twee keer dezelfde fout, dan wordt deze twee keer fout gerekend. Toch weegt spelling nooit zwaarder dan ongeveer een tiende van het totaal aantal te behalen punten voor het examen. Een leerling met dyslexie kan nooit meer dan 1 punt aftrek krijgen voor spelling en kan deze compenseren door andere taalvaardigheden

Auditieve ondersteuning (verklanking): Op alle laptops binnen onze school is de software Claroread geïnstalleerd. Deze spraaksoftware kan Nederlandse en Engelse tekst omzetten in spraak. Het programma is eenvoudig en gebruiksvriendelijk.

Dedicon: Daarnaast bestaat nog de mogelijkheid tot het aanvragen van digitale boeken. Dit zijn boeken die gescand zijn en die de leerling in de computer kan downloaden. Zij kunnen via tekst-naar-spraak software met een synthetische stem voorgelezen worden, terwijl de leerling meeleeft. Deze mogelijkheid tot aanvragen wordt door het zorgteam onderzocht en in overleg met ouders wordt besloten dit wel of niet aan te vragen. De school vraagt geen boeken aan namens ouders of leerlingen, dat doen de ouders zelf bij Dedicon. De school neemt de kosten op zich voor deze leermiddelen. Zie de website: www.dedicon.nl.

Overige dispensatiemogelijkheden

Gebruik laptop: Iedere leerling schaft bij de start op de Bossche Vakschool een passende laptop aan. Leerlingen met een geldige dyslexieverklaring, die de computer als schrijfgerei gebruiken, mogen de spellingcontrole gebruiken bij toetsen en PTA's. Dit is niet verboden tenzij de docent bij een toets nadrukkelijk aangeeft dat het niet toegestaan is. De meest actuele regelgeving voor het Centraal Examen is terug te vinden op www.examenblad.nl.

Andere hulpmiddelen: Daarnaast kan een leerling regelkaarten met spellingsregels gebruiken bij het maakwerk en bij toetsen, extra mondeling overhoren. Zie verder voor suggesties: Protocol dyslexie voortgezet onderwijs.

Leerlingen met dyscalculie

Wat is dyscalculie?

Dyscalculie betekent letterlijk 'niet kunnen berekenen'. Er is sprake van dyscalculie wanneer een leerling ernstige en hardnekkige problemen bij het rekenen heeft. De rekenproblemen worden niet veroorzaakt door een (algemeen) gebrek aan intelligentie of een tekort aan onderwijs. Er is juist sprake van een discrepantie tussen de verstandelijke capaciteiten en de rekenprestaties. Dyscalculie is een leerstoornis en heeft waarschijnlijk een neurologische basis. Ook speelt erfelijkheid mogelijk een rol.

Kenmerken van dyscalculie en rekenproblemen in het voortgezet onderwijs

Het is niet eenvoudig om vast te stellen of er sprake is van dyscalculie of (ernstige) rekenproblemen. Het verschil zit vooral in de hardnekkigheid van de problematiek en of de problemen die de leerling ervaart, te herstellen zijn of didactisch resistent zijn.

Problemen die leerlingen ervaren:

De leerling:

- Heeft vaak problemen met ruimtelijke oriëntatie. Werken met tabellen en kaarten
- Maakt veel fouten in een stapsgewijze aanpak
- Heeft problemen met de volgorde van de te nemen stappen bij een bepaalde strategie
- Kan geen associaties maken met eerder opgedane kennis
- Heeft problemen met de plaats van de getallen, de waarde van getallen, het lezen en interpreteren van getallen en maakt omkeringen van getallen
- Kan geen betekenis geven aan hoeveelheden
- Heeft moeite met schatten en meten
- Heeft moeite met breuken, decimalen, percentages
- Onvoldoende geautomatiseerde kennis van de rekenregels

Monitoring van leerlingen met reken- en wiskunde problemen

Ernstige rekenwiskunde problemen en dyscalculie worden meestal vastgesteld in het basisonderwijs, maar dat hoeft niet altijd het geval te zijn. Als het niet in een vroeg stadium kan worden vastgesteld kan dit b.v. komen doordat de leerling het tot dan toe zonder hulp heeft kunnen redden. Vaak zijn het kinderen met een groot compenserend vermogen die dankzij hun intelligentie en doorzettingsvermogen door het basisonderwijs zijn gekomen.

Alleen via een (extern) psychodiagnostisch onderzoek kan worden vastgesteld of een kind dyscalculie heeft. De school neemt dit onderzoek niet zelf af. Wel kan ze ouders behulpzaam zijn bij het vinden van een psycholoog of een bureau dat het onderzoek af kan nemen.

Dyscalculieverklaring

De dyscalculieverklaring geeft zo concreet mogelijk aan welke maatregelen, faciliteiten, materialen, begeleidings- en behandelvormen voor de leerling noodzakelijk zijn. In het voortgezet onderwijs is een dyscalculieverklaring een voorwaarde voor het verstrekken van extra faciliteiten (zie: compenserende en dispenserende faciliteiten).

Een kopie van de dyscalculieverklaring en bij voorkeur ook van het onderzoeksverslag moet worden ingeleverd bij de school. De administratie zal de rechten op extra faciliteiten verwerken in magister met het

onderzoeksverslag. Mentoren en docenten hebben zicht op de toegekende faciliteiten die een leerling is toegekend.

Dyscalculie in de praktijk: Compenserende en dispenserende faciliteiten

Een leerling met dyscalculie zal bij een aantal vakken hinder ondervinden van zijn/haar handicap. Het zal dan vooral gaan over vakken waarbij rekenkundige bewerkingen een grote rol spelen, zoals wiskunde, economie, natuur- en scheikunde.

De volgende voorzieningen of faciliteiten kunnen binnen de school worden toegekend aan leerlingen met een dyscalculieverklaring:

Tijdverlenging: Maximaal 30 minuten extra tijd voor toetsen met rekenkundige bewerkingen.

Rekenmachine: Gebruik van een rekenmachine bij het maken van (eenvoudige) bewerkingen.

Hulpkaarten: Gebruik van de door de college voor toetsen en examens toegestane hulpkaart(en)
Voor wiskunde of economie en andere rekenverwante vakken is op basis van dyscalculie volgens de wettelijke regelingen geen vrijstelling mogelijk.